

לצפיה בשיעור השבועי המצולם היכנסו ל'בית מדרש הרב קוק'

WWW.YERUSHALAYIM.TV - באתר הצפיה

או ל'שיעור השבועי' באתר הסלולרי -

[HTTP://WWW.YERUSHALAYIM.ORG.IL/CELLULAR/INDEX.CELL.HTM](http://WWW.YERUSHALAYIM.ORG.IL/CELLULAR/INDEX.CELL.HTM)

מקורות לשיעור בבית הרב קוק, נר שלישי חנוכה תשע"ו, פרשת מקץ

שנתיים ימים / הרב יצחק חי זאגא

- א. בראשית מא' א' - ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חלם והנה עמד על היאר. בראשית מ' כג' - ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו. רש"י - ולא זכר. בו ביום. וישכחהו. לאחר מכן. מפני שתלה בו יוסף בטחונו לזכרו, הוזקק להיות אסור עוד שתי שנים, שנאמר (תהלים מ') אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה אל רהבים, ולא בטח על מצרים הקרוים (ישעיה ל') רהב.
- ב. ברכות ס' - תנו רבנן, מעשה בהלל הזקן שהיה בא בדרך ושמע קול צוחה בעיר, אמר: מובטח אני שאין זה בתוך ביתי. ועליו הכתוב אומר: משמועה רעה לא יירא נכון לבו בטח בה' (תהלים קיב'). אמר רבא.. מרישיה לסיפיה מדריש: משמועה רעה לא יירא, מה טעם, נכון לבו בטח בה'. מסיפיה לרישיה מדריש: נכון לבו בטח בה', משמועה רעה לא יירא. ההוא תלמידא דהוה קא אזיל בתריה דרבי ישמעאל ברבי יוסי בשוקא דציון. חזייה דקא מפחיד, אמר ליה: חטאה את דכתיב: פחדו בציון חטאים (ישעיהו לג'). אמר ליה: והכתיב אשרי אדם מפחד תמיד (משלי כח')? אמר ליה: ההוא בדברי תורה כתיב. יהודה בר נתן הוה שקיל ואזיל בתריה דרב המנונא, אתנח. אמר ליה: יסורים בעי ההוא גברא לאתויי אנפשיה? דכתיב: כי פחד פחדתי ויאתיני ואשר יגרתי יבא לי (איוב ג'). והא כתיב: אשרי אדם מפחד תמיד? ההוא בדברי תורה כתיב. רד"ק תהלים קיב' - משמועה רעה לא יירא, היפך הרשע שנאמר בו (איוב טו): קול פחדים באזניו. אבל הצדיק לא יירא.. אם ישמע שיבואו עליו אויבים.. כי נכון לבו ובטוח בה', ולא יבטח בעשרו וברוב חילו, ולא ברוב אוהבים וקרובים אלא בה' לבדו ישים בטחונו, לפיכך לא יירא.
- ג. דברים כ' ח' - ויספו השטרים לדבר אל העם ואמרו מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישב לביתו ולא ימס את לבב אחיו כלבבו. רש"י - ר' עקיבא אומר כמשמעו, שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה. ר' יוסי הגלילי אומר הירא מעבירות שבידו, ולכך תלתה לו תורה לחזור על בית וכרם ואשה לכסות על החוזרים בשביל עבירות שבידם, שלא יבינו שהם בעלי עבירה, והרואהו חוזר אומר שמא בנה בית או נטע כרם או ארש אשה.
- ד. בזרי א' א' - וא"ל הפילוסוף: אין אצל הבורא לא רצון ולא שנאה כי הוא נעלה מכל החפצים ומכל הכונות, כי הכונה מורה על חסרון המכוין וכי השלמת כונתו שלמות לו ובעוד שלא תשלם הוא חסר, וכן הוא נעלה אצל הפילוסופים מידיעת חלקי הדברים מפני שהם משתנים עם העתים ואין בידיעת הבורא שנוי. והוא אינו יודע אותך כל שכן שידע כונתך ומעשיך וכל שכן שישמע תפלתך ויראה תנועותיך..
- ה. שמונה פרקים לרמב"ם ח' - האמת אשר אין ספק בה, שמעשי האדם כולם מסורים אליו.. מבלי כפיה ומבלי הכרח לו על כך.. וחוייב העונש למי שיעבור, והגמול למי שישמע.. אבל הלשון הנמצא לחכמים.. "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים", הרי הוא אמת, ומכוון אל מה שזכרנו, אלא שהרבה יטעו בו בני אדם, ויחשבו בקצת מעשי האדם הבחיריים, שהוא מוכרח עליהם, כגון הזיווג לפלוגית, או היות זה הממון בידו. וזה אינו אמת.. ואם כן, אומרים 'הכל'.. ירצו בו הדברים הטבעיים, אשר אין לאדם בחירה בהם, כגון היותו ארוך או קצר, או רדת מטר או בצורת.. וכיוצא בזה מכל מה שבעולם, חוץ מתנועות האדם ומנוחותיו.. הטענה אשר יטען עלינו בה מי שיחשוב.. ושכל מעשי האדם אין בחירה לו בהם, הואיל ובחירתו תלויה בבחירת ה'. ואשר הביא לזאת האמונה, שהוא יאמר: זה האיש, ידע ה' בו אם יהיה צדיק או רשע, או לא ידע? הנה, אם תאמר ידע - יתחייב שיהיה מוכרח על אותו המצב אשר ידעו ה' מקודם, או שתהיה ידיעתו בלתי אמיתית. ואם תאמר שהוא לא ידע זה מקודם - יתחייבו הרחקות עצומות ויהרסו חומות. שמע איפוא.. שלא נדע דעתו.. ולא נקיפנה בשום פנים, היות שהוא דעתו, ודעתו הוא. וזה הענין הוא נפלא מאד.. וביקשו להשיג דעתו, עד שתפול תחת שכליהם, וזה מה שלא יתכן. כי לו היקפנו דעתו, היקפנו מציאותו.. היוצא מכל מה שאמרנוהו, כי פעולות האדם מסורות אליו, וברשותו להיות צדיק או רשע, מבלי הכרח מאת ה'.. ולזה חוייבו המצוה,

והלימוד, וההכנה, והגמול, והעונש.. אמנם תואר דעתו יתעלה והשגתו לכל הדברים - הרי שכלינו יקצרו מזה..

ו. ישעיהו ל' - הוי בנים סוררים נאם ה' לעשות עצה ולא מני ולנסך מסכה ולא רוחי למען ספות חטאת על חטאת. ההלכים לרדת מצרים ופי לא שאלו לעוז במעוז פרעה ולחסות בצל מצרים. והיה לכם מעוז פרעה לבשת והחסות בצל מצרים לכלימה. כי היו בצען שריו ומלאכיו חנס יגיעו. כל הבאיש על עם לא יועילו למו לא לעזר ולא להועיל כי לבשת וגם לחרפה.. ומצרים הבל וריק יעזרו לכן קראתי לזאת רהב הם שבת.. רש"י - לנסוך מסכה - להמשיל עליהם מושל, ולא רוחי ודעתי בדבר, ומהו הנסוך הוא פרעה. כל הובאיש - כולם ביישו את עצמן לקנות להם אדונים חנס..

ז. מלבי"ם - ופרעה חלם. סדר הלשון.. להקדים את הפעל אל השם והיל"ל ויחלום פרעה.. ובמדרש אומר (ב"ר פט' ד') וכי כל העולם אינם חולמים אלא חלום של מלך של כל העולם הוא.. שלכן לא יכלו החרטומים לפתרו כי הם פתרוהו על עניני פרעה מצד שהוא איש פרטי, והאמת שחלום המלך יהיה מצד שהוא כללי.. וחלומה הוא בעניני הכלל כולו..

ח. רמב"ן - ולדעתי כדברי אונקלוס כן הוא, כי יאור ונהר לשון אחד, ושניהם לשון אורה.. שהגשמים בסבת המאורות..

ט. זוהר מקץ קצג: - ת"ח ברוך ד' יום יום יעמס לנו.. והאי קרא רזא דחכמתא איהו, יום יום אלו שנתים ימים כמה דאת אמר ויהי מקץ שנתים ימים, ופרעה חולם והנה עומד על היאור רזא איהו כמה דאתמר דא יוסף דנהר דא יוסף הצדיק הוא. שפת אמת חיי שרה תרנ"ד - כל הדברים יש להם שורש בשמים.. וז"ש יום ליום יביע אומר. יום שלמעלה ליום שלמטה. והצדיקים צריכים לחבר הכל אל השורש. וזה עיקר שם צדיק, כמ"ש ז"ל דאחיד בשמיא וארעא.

י. קובץ ו' ריח' - אם מתגבר היצר בכל יום בדרכי תוהו חדשים, אדע כי בא לסלול דרך להעלות כל הימים לאור החיים העליונים. ברוך ד' יום יום. ויהי כדברה אליו יום יום, ולא שמע אליה.